

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/65/55/95

WYDARZENIA, KTÓRYMI INTERESUJĄ SIĘ POLACY

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MARZEC '95

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Środki masowego przekazu codziennie dostarczają mnóstwo informacji o wydarzeniach krajowych i zagranicznych. O tym, które z doniesień są bardziej lub mniej eksponowane, decyduje w znacznej mierze ich nadawca, pragnący w większym czy mniejszym stopniu zainteresować odbiorcę.

Interesowało nas, jakie wydarzenia faktycznie przyciągają uwagę społeczeństwa. Odpowiedź jest złożona i wymaga równoczesnego zastosowania wielu technik badawczych. W kilku comiesięcznych sondażach CBOS¹ podjęliśmy próbę analizy tego problemu, zadając badanym pytanie o wydarzenie krajowe, które wzbudziło w analizowanym okresie ich największe zainteresowanie. Trzeba jednak zaznaczyć, że zadawaliśmy je w kontekście spraw dotyczących ogólnej sytuacji kraju, ocen sytuacji politycznej i gospodarczej, dlatego respondenci wypowiadali się przede wszystkim o wydarzeniach z życia publicznego.

Zakres oddziaływania środków masowego przekazu

Zanim przystąpimy do omówienia wydarzeń, które wzbudziły największe zainteresowanie społeczeństwa w poszczególnych miesiącach, spróbujemy ustalić zasięg wpływów środków masowej komunikacji przekazujących informacje o wydarzeniach.

---

¹ W komunikacie wykorzystano wyniki sondaży z drugiej połowy 1994 oraz z bieżącego roku.

Tabela 1²

w procentach

Czy ogląda Pan(i) w telewizji:	Wskazania respondentów			
	codziennie lub prawie codziennie	kilka razy w tygodniu	rzadko, okazjonalnie	w ogóle nie oglądam
"Wiadomości" w I programie TVP	61	20	16	3
"Teleexpres"	46	25	24	5
"Panoramę"	38	29	25	8
"Informacje" w telewizji Polsat	10	12	26	52

Tabela 2

w procentach

Czy słucha Pan(i) dzienników radiowych?	Wskazania respondentów			
	codziennie lub prawie codziennie	kilka razy w tygodniu	rzadko, okazjonalnie	w ogóle nie słucham
Polskiego Radia w programie I lub II	29	13	23	35
Informacji Radia Zet	6	4	14	75
Informacji Radia RMF	6	8	12	74
Informacji lokalnych stacji	17	13	20	50

² Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (57) zrealizowano w dniach 3-6 lutego '95 na 1223-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

		CBOS
Czy czyta Pan(i) jak gazet codzienn ?		
Tak, codziennie lub prawie codziennie, tzn. co najmniej cztery razy w tygodniu		24%
Tak, dwa-trzy razy w tygodniu		12%
Tak, ale tylko wydania sobotnio-niedzielne		21%
Tak, ale rzadko, okazjonalnie		17%
W ogóle nie czytam gazet codziennych		26%

		CBOS
Czy czyta Pan(i) jakie tygodniki, miesi czniki b d inne periodyki?		
Tak		57%*
- o zasięgu ogólnokrajowym, podejmujące problematykę społeczno- -polityczną lub gospodarczą		14%**
- regionalne lub lokalne		7%
- kościelne, religijne		2%
- inne		49%
Nie		43%
* Odsetki dotyczą ogółu badanych, suma ich przekracza 57%, gdyż część osób czyta tytuły zakwalifikowane do więcej niż jednej kategorii. ** Na tę wielkość składają się przede wszystkim: "Wprost", którego czytanie deklaruje ok. 6% badanych, "Nie" - 3%, "Polityka" - 2%.		

Głównym źródłem informacji jest, oczywiście, telewizja. Podstawowy zestaw wiadomości, podawany w dziennikach telewizyjnych, dociera codziennie do blisko dwóch trzecich ogółu naszego społeczeństwa, informacje radiowe i prasowe zaś do mniej więcej jednej trzeciej, natomiast co siódmy Polak deklaruje czytanie prasy periodycznej, zawierającej m.in. szersze, pogłębione omówienie wybranych zagadnień.

Z kolei dla osób korzystających z informacji telewizyjnej podstawowym źródłem są "Wiadomości" (program I TVP), pozostałe zaś programy informacyjne częściej spełniają rolę uzupełniającego niż głównego źródła informacji.

Tabela 3

w procentach

Oglądający "Wiadomości"	Oglądający "Panoramę"		
	codziennie	kilka razy w tygodniu	okazjonalnie lub wcale
Codziennie	56 (34)*	24 (15)	20 (12)
Kilka razy w tygodniu	12 (2)	56 (11)	32 (7)
Okazjonalnie lub wcale	6 (1)	18 (3)	76 (14)

* W nawiasach podano odsetki ogółu badanych.

Jedna trzecia ogółu ankietowanych deklaruje systematyczne oglądanie zarówno "Wiadomości", jak i "Panoramy". Stanowią oni równocześnie ponad połowę stałych odbiorców "Wiadomości". Z drugiej strony tylko "Wiadomości" ogląda 12%, a tylko "Panoramę" - 1% ogółu badanych.

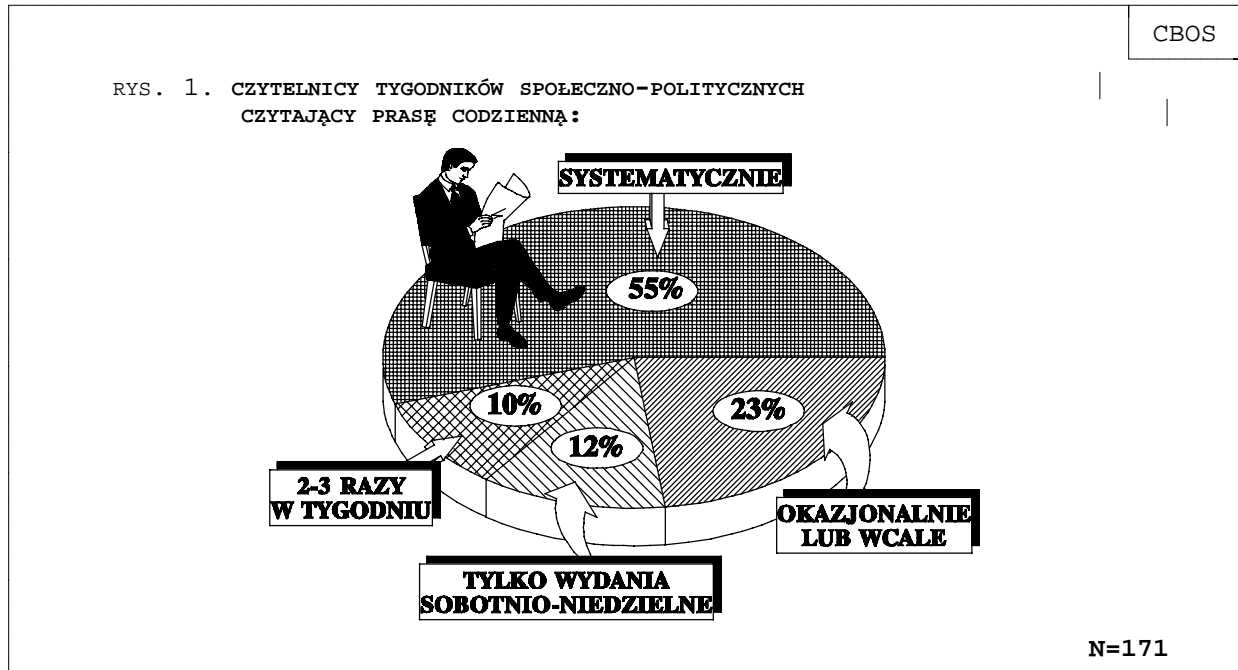
Wśród codziennych odbiorców "Wiadomości" tylko niespełna jedną trzecią stanowią systematyczni czytelnicy prasy codziennej. Dla pozostałych osób telewizja jest często lub z reguły jedynym źródłem informacji.

Tabela 4

w procentach

Częstość oglądania telewizyjnych "Wiadomości"	Częstość czytania gazet			
	codziennie	kilka razy w tygodniu	tylko wydania sobotnio-niedzielne	wcale
Codziennie	31	12	21	37
Kilka razy w tygodniu	17	14	24	46
Okazjonalnie lub wcale	10	10	20	60

Z kolei większość czytających tygodniki, podejmujące problematykę społeczno-polityczną lub gospodarczą, to zarazem stali czytelnicy prasy codziennej. Równocześnie jednak niemała ich część nie czyta w ogóle codziennej prasy lub jedynie okazjonalnie.

Biorąc pod uwagę możliwość zamiennego korzystania z różnych źródeł informacji, wyodrębniliśmy - na podstawie częstości ich zasięgania z poszczególnych mediów - trzy grupy badanych:

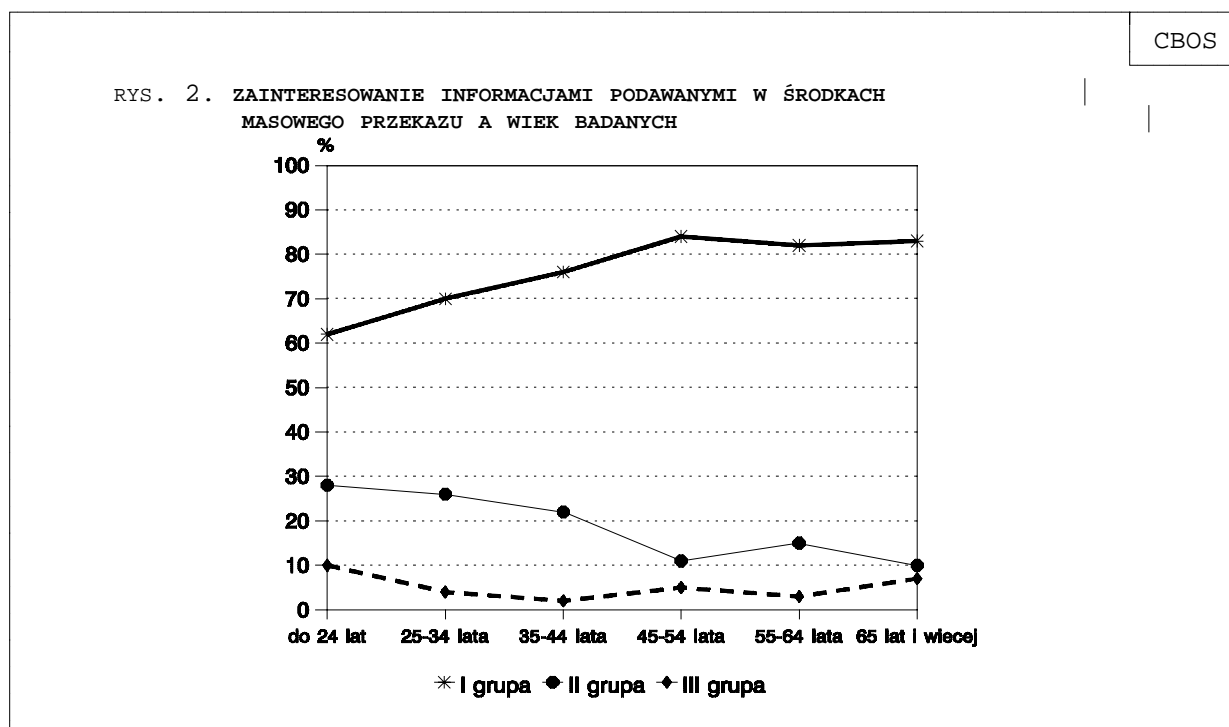
► I - osoby, które codziennie zasięgają informacji przynajmniej z jednego źródła (oglądają jeden z dzienników telewizyjnych, słuchają jednego dziennika radiowego albo czytają gazetę) - stanowi **77%** ogółu badanych;

► II - ci, którzy nie interesują się codziennie informacjami podawanymi przez mass media, ale przynajmniej z jednego z nich korzystają kilka razy w tygodniu - to **18%** ogółu;

► III - osoby deklarujące, że w ogóle nie zasięgają informacji ze środków masowego przekazu lub korzystają z nich jedynie okazjonalnie - stanowi **5%** ogółu badanych.

Codziennie korzystanie z informacji przekazywanych przez mass media jest tym częstsze, im wyższy poziom wykształcenia respondentów. Najczęściej występuje ono wśród prywatnych przedsiębiorców, inteligencji i pracowników umysłowych niższego szczebla. Liczba osób sytuujących się w pierwszej z wymienionych grup zależy od ich sytuacji materialnej, co zapewne jest pochodną wykształcenia i przynależności społecznej.

Ciekawie różnicuje się korzystanie z codziennego przekazu informacji w zależności od wieku.

To, że młodzież dopiero wchodząca w życie wykazuje stosunkowo najmniejsze zainteresowanie informacjami podawanymi w środkach przekazu może być w pewnym stopniu zrozumiałe. Zastanawia natomiast, że w dwóch kolejnych grupach wieku odsetek interesujących się codziennymi serwisami informacyjnymi rośnie stopniowo i osiąga najwyższy poziom po przekroczeniu 45 roku życia. Być może ma to związek z tym, że ludzie w średnim wieku, będący w okresie największej aktywności zawodowej i obciążeni czasochłonnymi obowiązkami rodzinnymi i opiekuńczymi, odczuwają brak czasu. Ale może też być symptomem obniżania się u kolejnych generacji intensywności zainteresowania sprawami publicznymi.

Z drugiej strony jednak radiowe i telewizyjne programy informacyjne oraz prasa podają nie tylko wiadomości polityczne. Dlatego też, choć intensywność odbierania informacji jest silnie związana z zainteresowaniem polityką, połowa badanych deklarujących całkowity brak takiego zainteresowania korzysta z codziennej informacji.

Tabela 5

w procentach

Zainteresowanie polityką	Zainteresowanie informacjami podawanymi w środkach masowego przekazu		
	I grupa	II grupa	III grupa
Duże	96	4	-
Średnie	81	18	1
Małe	75	21	4
Żadne	54	27	19

Wydarzenia miesiąca

Interesowało nas, jakie wydarzenia przyciągają przede wszystkim uwagę Polaków. Pytaliśmy o to (*Które z wydarzeń krajowych minionego miesiąca, ostatnich 30 dni, wzbudziło Pana(i) największe zainteresowanie?*³) czterokrotnie: w lipcu, październiku i listopadzie '94 oraz w styczniu '95.

Lipiec

Odpowiedzi respondentów dotyczyły okresu mniej więcej od połowy czerwca⁴. W tym czasie w kraju odbyły się (pod koniec drugiej dekady czerwca) wybory samorządowe. Nieco wcześniej zakończył się strajk w Hucie Katowice, natomiast trwał w Hucie Lucchini - Warszawa.

³ Pytanie dotyczące wydarzenia lokalnego (w miejscu zamieszkania badanego lub w najbliższej okolicy) omówione będzie w dalszej części komunikatu.

⁴ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (51) przeprowadzono w dniach 21-26 lipca '94 na 1166-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców kraju.

Na początku trzeciej dekady czerwca zaczęły obowiązywać opłaty wyrównawcze za importowane produkty rolne. Sejm przyjął "Strategię dla Polski" jako program gospodarczy rządu. Komisja Konstytucyjna Zgromadzenia Narodowego rozpoczęła prace nad trzema zgłoszonymi projektami konstytucji, a "Solidarność" - zbieranie podpisów pod obywatelskim projektem konstytucji. Prasa sporo pisała o zmianach na stanowiskach wiceministrów w Ministerstwie Finansów. Na początku lipca uwagę mediów przyciągnęło prezydenckie weto wobec zmiany ustawy o aborcji oraz odłożenie przez Sejm ratyfikacji konkordatu. Polska podpisała w Brukseli program "Partnerstwo dla pokoju". Podwyższono ceny energii. Pod koniec pierwszej dekady lipca Polskę odwiedził prezydent Stanów Zjednoczonych Bill Clinton. Trwał strajk w Hucie Lucchini. Nastąpił kolejny etap kontrowersyjnych działań prezydenta Lecha Wałęsy wobec Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji - zmiana na stanowisku jej przewodniczącego.

		CBOS
Wydarzenia, które w lipcu wzbudziły największe zainteresowanie badanych:		
- wizyta prezydenta Clintona	14%	
- wybory samorządowe	7%	
- sprawa ratyfikacji konkordatu	6%	
- strajki (w Hucie Lucchini i inne)	3%	
- podwyżki cen energii	3%	
- problem zmian w ustawie antyaborcyjnej	3%	
- sprawy związane z KRRiT	2%	
- zagraniczne wizyty prezydenta	1%	
- wypadek dezercji z wojska zakończony samobójstwem uciekiniera	1%	
- korupcja w policji	1%	
- inne	8%	
Żadne wydarzenie mnie nie zainteresowało, nie było nic ciekawego	25%	
Trudno powiedzieć	26%	

Co czwarty ankietowany stwierdził, że w analizowanym okresie nie wydarzyło się w kraju nic ciekawego. Równie liczna grupa (26%) w ogóle uchyliła się od odpowiedzi⁵. W sumie więc połowa badanych nie wyraziła zainteresowania żadnym z wydarzeń krajowych. Spośród zaś tych, które zainteresowały respondentów, trzeba zwrócić uwagę na dwa:

⁵ Kategoria "trudno powiedzieć" obejmuje wszystkich, którzy uchylają się od odpowiedzi, odpowiadają "nie wiem", "nie interesuje się tym" itp.

1) wybory samorządowe wymieniane były tak rzadko z dwóch - jak można przypuszczać - powodów: odbyły się "na granicy" okresu, który analizowaliśmy, a ponadto część badanych znacznie częściej uznawała je za najważniejsze wydarzenie lokalne;

2) wizyta prezydenta Stanów Zjednoczonych, znajdująca się na pierwszym miejscu "wydarzeń miesiąca", wzbudziła również stosunkowo małe zainteresowanie, zważywszy na to, że mniej więcej w tym samym czasie został on uznany za polityka zagranicznego cieszącego się największą sympatią⁶.

Wrzesień - październik⁷

W okresie tym - od końca pierwszej dekady września do pierwszych dni października - nastąpiła kolejna podwyżka cen paliw i energii. "Solidarność" złożyła w Sejmie obywatelski projekt konstytucji, pod którym - mimo sezonu urlopowego - zebrała blisko milion podpisów. W Krakowie i okolicach trwały - uwieńczone powodzeniem - poszukiwania terrorysty "Gumisia". Sejm przyjął prezydenckie weto w sprawie nowelizacji ustawy antyaborcyjnej. Odbyły się zagraniczne wizyty prezydenta (Kanada, Holandia) i premiera (Chiny). Po sierpniowej dymisji Komendanta Głównego Policji Zenona Smolarka trwały spory wokół nominacji jego następcy. Wybuchł kolejny duży strajk - w zakładach "Fiat Auto Poland" w Tychach. Dyskutowana była sprawa udziału polskiego kontyngentu w ekspedycji na Haiti. Pod koniec września zapadło orzeczenie NSA o legalności koncesji przyznanej telewizji Polsat, a wkrótce prezydent odwołał Marka Markiewicza i Macieja Hłowieckiego z KRRiTV, mianując na ich miejsce nowych członków. W Sejmie odbyła się debata nad ustawą o tajemnicy państwowej - przyjętą przez Sejm, a odrzuconą przez Senat. Wreszcie w pierwszych dniach października media szeroko komentowały spotkanie prezydenta z generalicją na poligonie w Drawsku.

---

⁶ Por. komunikat CBOS "Popularność polityków zagranicznych w przeddzień wizyty Billa Clintona".

⁷ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (53) przeprowadzono w dniach 6-10 października '94 na 1184-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

		CBOS
Wydarzenia, które wzbudziły największe zainteresowanie badanych od września do października 1994:		
- sprawa zmian w KRRiTV, orzeczenie NSA oraz zamknięcie stacji "Polonia 1"	25%	
- spory polityczne (w tym spotkanie w Drawsku - 5%, wypowiedzi ogólne - 5%)	10%	
- podwyżki cen (w tym także wypowiedzi ogólne o biedzie itp.)	5%	
- ekspedycja na Haiti	3%	
- ustawa o tajemnicy państwowej	3%	
- podróże zagraniczne prezydenta	2%	
- problem prywatyzacji i PPP	2%	
- sprawa "Gumisia"	1%	
- dymisja Komendanta Głównego Policji	1%	
- inne	4%	
Nic mnie nie zainteresowało	23%	
Trudno powiedzieć	21%	

W analizowanym okresie zanotowaliśmy nieznaczny spadek liczby osób, których nic nie zainteresowało. Natomiast co do hierarchii pozostałych wydarzeń, to można przypuszczać, że jest ona spowodowana upływem czasu, dzielącym dane wydarzenie od momentu badania, np. bardzo głośną sprawę Gumisia "przebiły" wydarzenia świeższej daty (np. obiad drawski). Bezapelacyjnie pierwsze miejsce problemów związanych z KRRiTV spowodowane jest zapewne równoczesnym działaniem trzech czynników: po pierwsze, sprawy telewizji interesują badanych ze względu na popularność tego środka przekazu; po drugie, miały one swoją kulminację przed badaniem; po trzecie wreszcie - ze względu na zaangażowanie najwyższych organów państwa był to spektakularny przejaw narastającego kryzysu politycznego, który - jak wykazały dalsze badania - przyciągnął powszechną uwagę i zwiększył zainteresowanie sprawami publicznymi.

Październik - listopad⁸

Ponieważ badanie było realizowane na początku listopada, odpowiedzi dotyczyły w zasadzie wydarzeń, które miały miejsce w październiku. Trwały kontrowersje wokół KRRiTV oraz w jej łonie. Narastał kryzys polityczny - toczyły się dyskusje wokół "sprawy drawskiej" i dymisji ministra obrony Piotra Kołodziejczyka oraz obsady stanowiska Komendanta Głównego Policji. Sejm skierował apel do prezydenta. Lech Wałęsa wygłosił orędzie telewizyjne. Prezydent i premier równocześnie odwiedzili USA. W ostatniej dekadzie miesiąca rząd skończył prace nad budżetem, wicepremier Cimoszewicz ogłosił wyniki akcji "czyste ręce", w wyniku której dymisję złożył minister spraw zagranicznych Andrzej Olechowski. Nagłośnienie przez prasę rosyjską incydentu na Dworcu Wschodnim w Warszawie sprawiło, że Rosja odwołała wizytę premiera Czernomyrdina w Polsce.

		CBOS
Wydarzenia, które wzbudziły największe zainteresowanie badanych od października do listopada '94		
- "sprawa drawska" i ogólnie konflikt wokół MON	17%	
- incydent na Dworcu Wschodnim w Warszawie	15%	
- odwołanie wizyty premiera Czernomyrdina i ogólnie pogorszenie stosunków z Rosją	8%	
- konflikty, kłótnie, spory "na najwyższym szczeblu" - sformułowania ogólne oraz "prezydenta z rządem", "w Sejmie i rządzie"	6%	
- wizyty prezydenta i premiera w USA wraz z krytycznymi komentarzami	6%	
- akcja "czyste ręce"	5%	
- dymisja ministra spraw zagranicznych Andrzeja Olechowskiego	4%	
- wystąpienie telewizyjne Lecha Wałęsy	3%	
- działania prezydenta - sformułowania ogólne	2%	
- zapowiedź denominacji złotego	1%	
- wybory prezydenta Warszawy (także kwestia jego pensji)	1%	
- podwyżki cen, czynszów, bieda	1%	
Nic mnie nie zainteresowało	19%	
Trudno powiedzieć	12%	

⁸ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (54) zrealizowano w dniach 3-7 listopada '94 na 1237-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Widoczny jest przede wszystkim wyraźny spadek liczby tych, którzy nie dostrzegli interesujących wydarzeń. Towarzyszy temu wzrost zainteresowania kryzysem politycznym - łącznie co trzeci badany uznał za najbardziej interesujące wydarzenie miesiąca różne przejawy tego kryzysu. Na drugim miejscu znalazły się stosunki polsko-rosyjskie (łącznie 23% wskazań), na trzecim zaś - i to już wyraźnie rzadziej - akcja "czyste ręce" i związana z tym dymisja popularnego ministra Andrzeja Olechowskiego (wskazane łącznie przez co dziesiątego badanego).

Grudzień - styczeń⁹

Sondaż dotyczy okresu od końca pierwszej dekady grudnia do pierwszego tygodnia stycznia. W tym czasie zaostrza się kryzys polityczny, początkowo wokół budżetu, płac dla sfery budżetowej i ustawy podatkowej, zaczyna się też mówić o możliwości rozwiązania parlamentu. Minister Andrzej Olechowski składa po raz drugi dymisję, tym razem krytykując publicznie politykę zagraniczną premiera Waldemara Pawlaka. Nadal nie obsadzone pozostaje stanowisko szefa MON. Równocześnie przez cały miesiąc trwają protesty pracowników sfery budżetowej, w tym głodówki w kilku miastach wojewódzkich i w Warszawie.

---

⁹ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (56) przeprowadzono w dniach 6-9 stycznia '95 na 1230-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

		CBOS
Najbardziej interesujące - zdaniem badanych - wydarzenia od grudnia '94 do stycznia '95		
-	konflikt prezydenta z rządem i Sejmem - ogólnie	14%
-	ustawa podatkowa, konflikt wokół niej	9%
-	konflikty, kłótnie elit politycznych, walka o władzę, kłótnie w rządzie itp. - ogólnie	9%
-	uchwalenie budżetu, debata nad nim i kontrowersje wokół niego	7%
-	strajki i protesty pracowników sfery budżetowej, głodówki	6%
-	denominacja złotego	6%
-	dymisja ministra Andrzeja Olechowskiego	5%
-	sprawa nominacji Longina Pastusiaka na szefa MON	2%
-	spotkanie prezydenta z klubem SLD	2%
-	wzrost cen	2%
-	inne	3%
	Nic mnie nie zainteresowało	16%
	Trudno powiedzieć	19%

Wraz z dalszym zaostrzeniem się kryzysu politycznego nie zmniejszyła się liczba osób, które nie wykazały zainteresowania żadnym wydarzeniem w życiu publicznym kraju.

Blisko połowa badanych wskazywała różne wydarzenia związane z kryzysem politycznym jako te, które były najbardziej interesujące na przełomie lat 1994/1995. Tylko dwie sprawy neutralne wobec kryzysu przyciągnęły uwagę znaczącego odsetka ankietowanych - dramatyczne protesty płacowe pracowników sfery budżetowej i denominacja złotego.

Kryzys polityczny a zainteresowanie sprawami publicznymi

Podsumowując sygnalizowane już zjawisko wzrostu zainteresowania sprawami kraju wraz z narastaniem i postępującą dramatyzacją konfliktu politycznego, trzeba zaznaczyć, że pytania dotyczące wydarzenia, które najbardziej zainteresowało badanego, umieszczone były w politycznej części sondażu. Uwaga respondentów skierowana była więc na wydarzenia polityczne

i tylko tak należy rozumieć ich odpowiedzi (choć treść pytania bezpośrednio tego nie sugerowała). Nie znaczy to, że ludzi nie interesują inne informacje podawane w środkach masowego przekazu. W wypowiedziach sporadycznie pojawiały się sprawy spoza sfery życia publicznego, ale częstość ich wskazywania nie świadczy o stopniu zainteresowania nimi (np. niespełna 1% badanych wymienił jako "wydarzenie grudnia" pożar na koncercie w Gdańsku; w lipcu takim wydarzeniem był tragiczny wypadek autobusowy w Gdańsku czy informacje o nie spotykanej suszy).

Tabela 6

w procentach

Odpowiedzi	Wskazania respondentów według terminów badań			
	VII '94	X '94	XI '94	I '95
"Nie było nic ciekawego"	25	23	19	16
"Trudno powiedzieć"	26	22	14	19
Wypowiedzi dotyczące konfliktu politycznego	ok. 3*	10	30	48
Sprawa KRRiTV	2**	26	3	-

* Można tu zaliczyć sporadycznie wypowiedziane słowa krytyki pod adresem polityków, prezydenta, rządu, kłótni w parlamencie itp.
** Wyodrębniliśmy tę sprawę, gdyż była bardzo konkretnie określana, a w badaniu październikowym zdominowała inne, związane z konfliktem między prezydentem a koalicją, a ponadto rozgrywała się obok głównego nurtu konfliktu.

Dramatyczny konflikt na najwyższych szczeblach władzy wpłynął w sposób widoczny na wzrost zainteresowania życiem politycznym kraju. Jest to jednak wzrost ograniczony. Liczba osób, które nie zauważają nic ciekawego w tej dziedzinie (po dwóch miesiącach narastającego konfliktu), ustabilizowała się na poziomie około jednej trzeciej ogółu badanych, przed wybuchem zaś jawnego konfliktu "na szczytach władzy" nieco przekraczała połowę.

Ożywienie życia politycznego wpłynęło także w pewien sposób na deklaracje ankietowanych dotyczące ich zainteresowania polityką.

Tabela 7

w procentach

Zainteresowanie polityką	Odpowiedzi "Nie było nic ciekawego" według terminów badań			
	VII '94	X '94	XI '94	I '95
Duże	9	11	2	6
Średnie	21	17	13	13
Małe	31	32	28	27

Najwięcej osób, które nie zauważały "nic ciekawego" w wydarzeniach kolejnych miesięcy było wśród rolników i robotników wykwalifikowanych, niekiedy także wśród bezrobotnych. Najrzadziej natomiast odpowiadały tak osoby z wyższym wykształceniem, inteligencja i pracownicy umysłowi. Warto podkreślić, że młodzież nie wyróżniała się pod tym względem.

Ciekawy jest związek między udzielaniem odpowiedzi "Trudno powiedzieć" i "Nie było nic ciekawego" a sympatiami politycznymi badanych. Otóż zwolennicy UW odróżniają się od sympatyków innych partii tym, że najmniej było wśród nich osób nie dostrzegających nic ciekawego w wydarzeniach miesiąca.

Tabela 8

w procentach

Potencjalny elektorat*	Odpowiedzi respondentów			
	"Nie było nic ciekawego"		"Trudno powiedzieć"	
	X '94	I '95	X '94	I '95
BBWR	16	6	0	9
KPN	13	8	7	21
PSL	20	18	20	20
Prawica pozaparlamentarna	11	21	11	6
SLD	11	14	19	8
"S"	18	16	6	14
UP	14	15	6	9
UW	6	2	8	6

* Określono na podstawie odpowiedzi na pytanie, na kogo badany oddałby głos, gdyby wybory parlamentarne odbywały się w najbliższą niedzielę.

Oto jak kształtowały się odpowiedzi na pytanie o zainteresowanie polityką.

Tabela 9

w procentach

Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką?	Wskazania respondentów według terminów badań								
	VI '94	VII '94	IX '94	X '94	XI '94	XII '94	I '95	II '95	III '95
Bardzo duże i duże	8	7	11	11	11	10	12	15	17
Średnie	43	41	41	43	43	38	41	45	45
Niewielkie	25	31	27	27	26	29	27	23	21
Żadne	24	22	22	19	20	23	20	17	16

Od początku lutego '95 uwidacznia się wyraźny wzrost dużego i średniego zainteresowania polityką. Zachodzi tu, być może, zjawisko pewnej kumulacji doświadczeń. Część osób deklarujących brak zainteresowania sprawami politycznymi zwraca jednak uwagę na wydarzenia szczególnie bulwersujące. Jeśli wydarzeń takich przybywa, badani zaczynają je śledzić i "przekwalifikowują" się w swojej samoocenie. Interesująca będzie, jak sądzimy, dalsza analiza tego trendu.

Zainteresowanie wydarzeniami lokalnymi

Pytaliśmy również ankietowanych, jakie wydarzenia o charakterze lokalnym przyciągnęły ich uwagę w analizowanym okresie.

Tabela 10

w procentach

Które z wydarzeń minionego miesiąca, jakie miały miejsce w Pana(i) miejscowości lub w najbliższej okolicy, wzbudziło Pana(i) największe zainteresowanie?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	VII '94	X '94	XI '94	I '95
Sprawy związane z władzą lokalną (wybory samorządowe, konstituowanie się władz, zmiany w nich)	27	6	4	4
Sprawy związane z rozwojem danej miejscowości, problemy infrastruktury	4	7	7	3
Przestępstwa, wypadki itp.	6	6	6	6
Nic ciekawego	41	57	63	62
Trudno powiedzieć	12	14	13	14

Wybory samorządowe, które odbywały się w czerwcu '94, wskazała stosunkowo duża grupa badanych, choć i tak w tym okresie przeważały odpowiedzi, że nie wydarzyło się "nic ciekawego". W następnych miesiącach już większość badanych stwierdzała, że w ich miejscowości nie działo się nic ciekawego. Czyżby tak było rzeczywiście? Zapewne taki rozkład odpowiedzi wynika, z jednej strony, z małego zainteresowania sprawami społeczności lokalnej, o czym świadczy choćby nieduża frekwencja w wyborach samorządowych, ale z drugiej - potwierdza przypuszczenie o wpływie "politycznego" kontekstu ankiety. Uwagę respondentów przykuwały sprawy "większej wagi", wobec których miejscowe wydarzenia wydawały się mało ważne.

★

★   ★

Kolejne wydarzenia związane z pogłębiającym się konfliktem między najwyższymi organami państwa przyciągały coraz większą uwagę społeczeństwa. Wydaje się, że narastający od jesieni '94 kryzys na najwyższych szczeblach władzy wyraźnie wpłynął na ogólny wzrost zainteresowania polityką. Należy jednak pamiętać, że nadal jedną piątą społeczeństwa stanowią ludzie deklarujący niewielkie zainteresowanie nią, a blisko jedną piątą ogółu - ci, których w ogóle nie interesują (bądź tylko okazjonalnie) tego rodzaju informacje podawane w mediach.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

5. Region wschodni:

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

02 woj. bielsko-podlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pільskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. włocławskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. plockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

Tabela 1. Które z wydarzeń krajowych minionego miesiąca, ostatnich 30 dni, wzbudziło Pana(i) największe zainteresowanie? (badanie z 21-26 lipca '94) 1 - Wizyta B. Clintona; 2 - Wybory samorządowe; 3 - Polityka zagraniczna; 4 - Sprawa ratyfikacji konkordatu; 5 - Sprawy gospodarcze; 6 - Żadne; 7 - Inne; 8 - Trudno powiedzieć

	(%)								Liczba osób
	1	2	3	4	5	6	7	8	
Ogółem	14	7	2	6	8	25	25	17	1160
Płeć									
Meżczyźni	14	8	4	6	7	25	26	14	504
Kobiety	14	7	1	5	8	25	25	19	657
Wiek									
do 24 lat	26	4	2	1	3	21	31	17	101
25-34	13	6	2	3	9	25	27	19	209
35-44	18	6	1	3	9	26	22	17	264
45-54	14	12	1	6	5	25	25	14	180
55-64	11	7	3	11	11	22	27	15	202
65 lat i więcej	7	8	4	8	10	28	23	17	204
Miejsce zamieszkania									
Wieś	12	8	2	4	5	30	22	20	458
Miasto do 20 tys.	19	6	2	8	7	19	31	16	117
od 21 do 100 tys.	14	8	2	5	8	22	28	16	233
101-500 tys.	15	4	2	6	9	25	29	15	217
501 tys.i więcej mieszk.	16	12	4	8	16	19	20	12	136
Region									
Północny	17	6	5	6	6	16	32	19	111
Zachodni	8	7	1	8	9	20	27	21	131
Środkowozachodni	18	6	1	5	7	25	31	11	174
Środkowy	12	16	3	8	9	23	18	14	198
Wschodni	12	6	3	4	7	31	28	13	152
Południowo-wschodni	14	8	4	5	8	29	26	12	183
Południowo-zachodni	16	2	1	4	6	28	19	27	211
Wykształcenie									
Podstawowe	10	7	2	5	9	28	21	22	443
Zasadnicze zawodowe	14	7	4	3	9	26	26	18	313
Średnie	20	7	2	6	9	23	29	11	329
Wyższe	12	13	1	18	16	14	29	8	76
Grupa społ.-zaw. pracujący									
Kadra kier., inteligencja	20	9	0	16	18	15	21	10	62
Prac.umysł.niż.szczebła	20	6	2	1	3	26	30	14	75
Pracownicy fiz.-umysł.	16	3	3	3	6	28	31	13	51
Robotnicy wykwalifikowani	15	7	1	6	5	26	23	22	123
Robotnicy niewykwalifik.	7	11	2	3	13	21	28	16	72
Rolnicy	11	9	2	3	6	39	22	8	97
Prywatni przedsiębiorcy	14	24	2	0	5	27	13	20	57
Bierni zawodowo									
Renciści i emeryci	9	7	4	8	10	24	24	18	396
Uczniowie i studenci	35	3	0	4	0	10	34	21	40
Bezrobotni	13	4	1	2	2	29	32	17	106
Gospodynie domowe i inni	26	2	0	6	5	26	24	18	81
Dochody na jedną osobę									
Poniżej 750 tys.zł	8	6	1	5	5	33	25	21	172
750 tys. - 1249 tys.	17	6	3	7	7	27	23	16	231
1250 tys. - 1749 tys.	15	5	2	6	6	28	24	18	211
1750 tys. - 2249 tys.	13	7	1	4	8	22	32	16	229
2250 tys. i powyżej	17	10	5	8	11	19	22	14	291
Ocena własnych war. mater.									
Złe	11	6	2	6	7	27	28	18	475
Średnie	17	8	4	6	7	24	23	16	518
Dobre	16	8	1	5	10	26	24	14	165
Zainteresowanie polityką									
Duże	14	11	9	19	9	9	33	5	79
Średnie	19	10	3	6	9	21	25	12	473
Małe lub żadne	10	5	1	3	6	31	24	22	609
Udział w prakt. religijnych									
Kilka razy w tygodniu	14	8	1	12	4	19	26	17	83
Raz w tygodniu	14	7	2	6	8	27	23	17	664
Kilka razy w roku	16	7	3	4	8	24	26	18	292
W ogóle nie uczestniczy	13	6	3	6	5	21	34	16	120
Poglądy polityczne									
Lewica	21	10	3	8	5	18	30	10	233
Centrum	14	8	3	6	10	24	23	16	326
Prawica	16	7	4	7	8	25	25	13	262
Trudno powiedzieć	8	5	1	2	7	32	24	25	339

Tabela 2. Które z wydarzeń krajowych minionego miesiąca, ostatnich 30 dni, wzbudziło Pana(i) największe zainteresowanie? (badanie z 6-10 października '94) 1 - Wydarzenia związane z KRRI-TV; 2 - Kryzys polityczny; 3 - Wzrost cen

	(%)						
	1	2	3	Żadne	Inne	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	26	10	5	23	18	22	1180
Płeć							
Mężczyźni	31	13	4	20	21	15	562
Kobiety	21	7	6	26	15	28	618
Wiek							
do 24 lat	20	10	0	25	19	30	155
25-34	30	5	8	23	21	16	216
35-44	23	10	4	22	22	23	251
45-54	31	12	6	25	15	15	170
55-64	28	14	7	23	12	20	186
65 lat i więcej	22	11	5	22	16	28	201
Miejsce zamieszkania							
Wieś	20	10	6	29	13	25	452
Miasto do 20 tys.	23	10	3	19	26	20	145
od 21 do 100 tys.	29	12	8	13	24	20	208
101-500 tys.	30	9	6	26	14	19	215
501 tys. i więcej mieszk.	35	10	1	20	20	19	161
Region							
Północny	34	17	4	18	12	21	112
Zachodni	25	6	4	26	18	25	131
Środkowozachodni	27	8	6	22	19	20	179
Środkowy	27	14	2	14	19	28	214
Wschodni	22	7	5	30	17	24	158
Południowo-wschodni	24	11	10	33	15	10	192
Południowo-zachodni	24	9	7	19	21	26	196
Wykształcenie							
Podstawowe	19	7	8	27	14	29	414
Zasadnicze zawodowe	25	10	5	25	16	21	315
Średnie	28	13	4	20	24	17	372
Wyższe	53	16	1	10	19	12	80
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	50	12	0	11	24	11	63
Prac.umysł.niż.szczębla	36	14	2	10	23	21	110
Pracownicy fiz.- umysł.	37	10	14	19	14	15	69
Robotnicy wykwalifikowani	22	8	2	27	28	15	124
Robotnicy niewykwalifik.	26	5	12	32	7	20	58
Rolnicy	16	8	4	30	15	30	82
Prywatni przedsiębiorcy	29	9	2	21	26	17	61
Bierni zawodowo							
Renciści i emeryci	22	13	7	24	14	24	378
Uczniowie i studenci	18	4	0	23	31	24	53
Bezrobotni	22	10	6	29	10	27	104
Gospodynie domowe i inni	24	5	7	22	17	28	76
Dochody na jedną osobę							
Poniżej 750 tys.zł	10	8	12	30	14	28	101
750 tys. - 1249 tys.	22	12	7	30	17	17	212
1250 tys. - 1749 tys.	21	10	6	26	17	24	200
1750 tys. - 2249 tys.	26	11	5	20	14	27	222
2250 tys. i powyżej	34	10	3	18	20	19	422
Ocena własnych war. mater.							
Źłe	20	8	8	25	14	28	453
Średnie	28	12	3	23	20	18	563
Dobre	33	9	5	19	22	16	164
Zainteresowanie polityką							
Duże	45	16	3	11	23	9	130
Średnie	31	14	6	17	22	18	504
Małe lub żadne	16	6	5	32	13	29	546
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	29	4	9	20	11	30	81
Raz w tygodniu	23	11	4	25	19	22	687
Kilka razy w roku	29	10	7	21	17	18	304
W ogóle nie uczestniczy	30	10	3	20	17	26	109
Poglądy polityczne							
Lewica	32	17	7	17	18	17	254
Centrum	24	12	4	28	18	16	363
Prawica	33	7	5	18	25	17	233
Trudno powiedzieć	18	5	5	26	12	35	329

Tabela 3. Które z wydarzeń krajowych minionego miesiąca, ostatnich 30 dni, wzbudziło Pana(i) największe zainteresowanie? (badanie z 3-7 listopada '94) 1 - Wizyta W. Czernomyrdina; 2 - Akcja "czyste ręce"; 3 - Kryzys polityczny

	(%)						
	1	2	3	Żadne	Inne	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	21	9	33	19	14	14	1236
Płeć							
Mężczyźni	24	10	36	17	14	10	588
Kobiety	19	7	30	20	13	18	648
Wiek							
do 24 lat	25	6	17	27	7	18	134
25-34	19	10	29	24	13	11	204
35-44	24	11	29	17	18	10	280
45-54	28	9	40	15	12	11	240
55-64	16	6	44	16	15	14	201
65 lat i więcej	16	6	32	16	13	25	176
Miejsce zamieszkania							
Wieś	17	8	29	24	10	18	467
Miasto do 20 tys.	20	11	32	14	13	16	142
od 21 do 100 tys.	22	6	39	13	14	12	261
101-500 tys.	24	10	32	17	18	11	234
501 tys. i więcej mieszk.	30	11	36	19	18	9	132
Region							
Północny	18	6	33	23	9	15	144
Zachodni	25	9	25	16	18	13	124
Środkowozachodni	17	8	34	12	15	19	173
Środkowy	23	8	36	19	13	13	233
Wschodni	17	9	32	22	14	17	149
Południowo-wschodni	23	7	33	21	17	8	193
Południowo-zachodni	24	10	32	18	12	15	219
Wykształcenie							
Podstawowe	15	7	25	24	14	23	442
Zasadnicze zawodowe	23	9	30	21	11	12	322
Średnie	24	9	38	14	14	9	372
Wyższe	35	8	54	7	20	2	100
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	33	14	46	8	23	8	75
Prac. umysł. niż. szczebla	24	12	41	12	9	11	107
Pracownicy fiz.- umysł.	31	9	29	12	16	9	59
Robotnicy wykwalifikowani	25	11	24	18	13	12	155
Robotnicy niewykwalifik.	15	6	24	30	10	24	62
Rolnicy	14	6	36	26	11	14	107
Prywatni przedsiębiorcy	24	4	27	14	25	11	79
Bierni zawodowo							
Renciści i emeryci	17	7	38	15	14	18	393
Uczniowie i studenci	36	7	13	34	8	4	38
Bezrobotni	16	10	28	39	11	6	91
Gospodynie domowe i inni	20	9	23	18	9	25	66
Dochody na jedną osobę							
Poniżej 1250 tys. zł.	15	7	27	28	11	17	341
1250 tys. - 1999 tys.	21	7	31	21	13	16	268
2000 tys. - 2749 tys.	24	10	32	11	13	16	320
2750 tys. - 3249 tys.	24	7	40	14	16	10	118
3250 tys. i powyżej	31	9	50	10	18	7	147
Ocena własnych war. mater.							
Złe	20	9	27	22	14	16	501
Średnie	22	8	36	17	13	13	561
Dobre	26	9	39	12	14	10	173
Zainteresowanie polityką							
Duże	16	15	58	2	16	7	131
Średnie	28	9	39	13	14	8	533
Małe lub żadne	16	6	21	28	13	22	571
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	22	14	29	14	15	13	79
Raz w tygodniu	20	10	32	21	12	15	694
Kilka razy w roku	22	8	34	18	15	13	344
W ogóle nie uczestniczy	27	1	37	11	16	12	118
Poglądy polityczne							
Lewica	22	11	42	11	17	10	246
Centrum	23	6	35	18	15	14	395
Prawica	28	13	35	11	16	8	256
Trudno powiedzieć	14	6	21	31	8	23	337

Tabela 4. Które z wydarzeń krajowych minionego miesiąca, ostatnich 30 dni, wzbudziło Pana(i) największe zainteresowanie? (badanie z 6-9 stycznia '95) 1 - Kryzys polityczny; 2 - Dymisja ministra A. Olechowskiego; 3 - Sprawy budżetu i inne gospodarcze

(%)

	1	2	3	Żadne	Inne	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	33	5	25	19	6	16	1223
Płeć							
Mężczyźni	38	6	24	18	7	11	577
Kobiety	28	5	25	19	6	20	646
Wiek							
do 24 lat	25	3	27	21	9	18	129
25-34	25	5	34	22	5	13	195
35-44	36	8	24	19	4	12	290
45-54	38	6	29	15	9	11	170
55-64	38	4	21	15	7	18	199
65 lat i więcej	34	3	17	21	5	24	238
Miejsce zamieszkania							
Wieś	29	4	20	25	6	19	482
Miasto do 20 tys.	32	6	30	20	5	12	142
od 21 do 100 tys.	32	4	31	15	4	16	226
101-500 tys.	39	6	24	12	10	15	242
501 tys. i więcej mieszk.	37	11	25	16	8	9	131
Region							
Północny	38	8	30	9	9	13	124
Zachodni	34	6	25	22	7	18	143
Środkowo-zachodni	36	7	25	16	3	17	184
Środkowy	36	4	23	17	9	14	204
Wschodni	28	4	19	23	7	13	154
Południowo-wschodni	29	4	26	25	5	15	199
Południowo-zachodni	31	4	25	14	7	26	215
Wykształcenie							
Podstawowe	29	3	17	21	7	24	442
Zasadnicze zawodowe	28	7	26	27	6	13	305
Średnie	40	5	27	13	7	12	387
Wyższe	36	9	44	4	7	3	89
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	30	9	52	6	5	3	64
Prac. umysł. niż. szczebla	41	4	36	7	9	9	120
Pracownicy fiz.- umysł.	34	4	19	15	13	19	47
Robotnicy wykwalifikowani	35	8	21	19	6	14	120
Robotnicy niewykwalifik.	24	8	22	32	3	16	63
Rolnicy	32	5	14	27	6	18	84
Prywatni przedsiębiorcy	40	11	24	11	9	11	45
Bierni zawodowo							
Renciści i emeryci	34	4	21	18	6	21	461
Uczniowie i studenci	28	3	39	14	11	11	36
Bezrobotni	27	3	23	25	7	16	115
Gospodynie domowe i inni	28	4	24	34	1	12	68
Pracujący poza rolnictwem							
Sfera budżetowa	31	4	42	11	8	9	122
Sektor państwowy	39	8	31	11	6	11	156
Sektor prywatny	32	8	21	20	8	16	163
Spółdzielczość	50	0	21	17	4	8	24
Dochody na jedną osobę							
Poniżej 1250 tys. zł	27	5	25	24	6	16	290
1250 tys. - 1999 tys.	32	4	27	21	7	13	226
2000 tys. - 2749 tys.	31	5	24	18	5	20	354
2750 tys. - 3249 tys.	38	4	24	13	9	18	123
3250 tys. i powyżej	42	8	25	13	7	9	206
Ocena własnych war. mater.							
Złe	30	5	27	21	5	17	478
Średnie	34	5	23	18	8	15	538
Dobre	36	6	24	16	7	15	205
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	36	1	18	19	8	19	73
Raz w tygodniu	30	6	27	19	6	16	719
Kilka razy w roku	38	6	24	16	5	16	315
W ogóle nie uczestniczy	39	3	19	23	8	10	115
Poglądy polityczne							
Lewica	45	3	25	17	6	10	219
Centrum	35	6	28	16	7	12	379
Prawica	37	9	27	12	4	14	273
Trudno powiedzieć	20	2	19	27	7	26	348